

28.2.2019

EOAK/1461/2018

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

AJOKIELTOON ASETTAMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Espoon poliisin menettelyä. Hän katsoi, että hänet oli 26.2.2018 määrätty perusteetta ajokieltoon. Seuraavana päivänä kuulustelussa ajokielto oli peruttu ja hän oli saanut ajokorttinsa takaisin. Poliisi oli kuitenkin 7.3.2018 pysäyttänyt hänet ja väittänyt, ettei hän saa ajaa, koska hän on ajokiellossa. Poliisi oli tuolloin ottanut hänen ajokorttinsa. Edelleen kantelija kertoi, että 24.3.2018 toimitetussa kuulustelussa oli ilmoitettu, että ajokielto alkaisi vasta tuona päivänä, vaikka omasta mielestään hän oli ollut ajokiellossa jo 26.2.2018 alkaen. Kantelijan mukaan hänen ajokorttinsa oli ollut kuukauden poliisilla perusteettomasti.

Lisäksi kantelija arvosteli hänet 26.2.2018 kiinniottaneen poliisimiehen käytöstä ja olosuhteita Espoon poliisivankilassa.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta antoivat selvityksen Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen rikoskomisario, rikosylikonstaapeli A, rikosylikonstaapeli B ja ylikonstaapeli sekä lausunnon ylikomisario ja poliisipäällikkö.

Jäljennökset selvityksistä ja lausunnoista liitetään oheen tiedoksi kantelijalle.

Käytettävissäni on ollut myös muun muassa seuraavat asiakirjat:

- tutkintailmoitukset - - -
- Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomion - - - tuomiolauselma

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Poliisi pysäytti kantelijan 10.2.2018. Kantelijan autossa oli vahva kannabiksen tuoksu ja hänelle tehty huumeepikatesti oli positiivinen kannabikselle. Hänet vietiin verikokeisiin epäiltynä rattijuopumuksesta, mutta kantelijaa ei tuona päivänä määrätty ajokieltoon. Verikokeiden tulokset tulivat 7.3.2018 (positiivinen kannabikselle) ja kun kantelija saatiin kuulusteluun 24.3.2018, hänet määrättiin väliaikaiseen ajokieltoon, koska oli todennäköistä, että hän oli syylistynyt rattijuopumukseen.

Poliisi oli pysäyttänyt kantelijan myös 26.2.2018. Tuolloinkin autossa oli voimakas kannabiksen tuoksu ja kantelijalle tehty pikatesti oli positiivinen kannabikselle. Ylikonstaapelin mukaan ottaen vielä huomioon kantelijasta tehdyt havainnot ja kliinisen kokeen tulokset, hän määräsi kantelijan

väliaikaiseen ajokieltoon ja otti tämän ajokortin poliisin haltuun. Kantelija vietiin Espoon poliisivankilaan.

Ylikonstaapeli toimitti poliisilaitoksen rikostutkintaan tapahtumista laaditun rikosilmoituksen ja valmiiksi täytetyn kirjallisen päätöksen väliaikaisesta ajokiellosta ohjeistuksella antaa se tiedoksi kantelijalle kuulustelun yhteydessä. Kuulustelun yhteydessä kuitenkin päätettiin Poliisihallituksen ohjeen POL-2014-9220 nojalla, että pelkän huumeepikatestin perusteella kantelijaa ei määrätä väliaikaiseen ajokieltoon ja ajokortti palautettiin hänelle. Tästä päätöksestä ei kuitenkaan ilmoitettu ylikonstaapelille. Hän syötti ajokieltopäätöksen Trafín ylläpitämään ATJ-tietojärjestelmään seuraavassa työvuorossaan 2.3.2018.

Verikokeen tulokset tässä asiassa saapuivat poliisille 14.3.2018. Kun ne olivat positiiviset kannabikselle, kantelija määrättiin myös tämän asian vuoksi väliaikaiseen ajokieltoon kuulustelun yhteydessä 24.3.2018.

Poliisipartio pysäytti kantelijan kolmannen kerran 7.3.2018. Kun kantelija oli ATJ-järjestelmän mukaan ajokiellossa, hänen ajokorttinsa otettiin poliisin haltuun ja toimitettiin poliisilaitoksen lupahallintoon. Tällä kertaa kantelijan huumeepikatestin tulos oli positiivinen kokaiinille, mutta pelkästään tällä perusteella häntä ei tuolloin määrätty ajokieltoon.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitos tuomitsi kantelijan 22.1.2019 muun muassa 10.2., 26.2., 10.7., 15.7. ja 3.9.2018 tehdyistä rattijuopumuksista ehdolliseen vankeusrangaistukseen sekä 31.7.2019 päättyvään ajokieltoon. Päätös ei ole lainvoimainen.

3.2 Kannanotot

3.2.1 Väliaikainen ajokielto

Ajokorttilain 70 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon ja ottaa ajokortin haltuunsa muun muassa, jos on syytä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen tai rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen.

Viimeksi mainituissa rikoslain kohdissa säädetään rattijuopumuksista, joissa ennen ajoa on käytetty huumaavia aineita, kuten kantelijan tapauksissa epäiltiin asian olleen.

Ajokorttilain 72 §:n mukaan edellä 70 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa poliisin on viipymättä päätettävä, pidetäänkö väliaikainen ajokielto voimassa. Jos on todennäköistä, että väliaikaiseen ajokieltoon määrätty on syyllistynyt 70 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun tekoon, väliaikainen ajokielto on pidettävä voimassa, kunnes käräjäoikeus päättää ajokiellosta. Jos esitutkinnan perusteella on ilmeistä, että käräjäoikeus määrää ajokiellon ehdollisena, poliisi voi määrätä väliaikaisen ajokiellon päättymään tai, jos 67 a §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät, määrätä alkulukolla valvotun ajo-oikeuden jo ennen kuin käräjäoikeus päättää ajokiellosta.

Poliisihallituksen ohjeen POL-2014-9220 mukaan ajoneuvon kuljettajaa ei ole syytä määrätä väliaikaiseen ajokieltoon pelkästään huumeepikatestin perusteella. Epävarmoissa tapauksissa (esim. alkoholirattijuopumustapaus rangaistavuuden alarajalla) ei väliaikaista ajokieltoa tulisi muutenkaan ilman painavia perusteita määrätä ennen verikokeen tuloksen varmistumista. Jos epäilty itse kertoo käyttäneensä huumausainetta, on tämä lisäperuste väliaikaiseen ajokieltoon määräämistä harkittaessa. Poliisimiehen määrättyä henkilön väliaikaiseen ajokieltoon epäilyistä huumausaineesta johtuneesta rattijuopumuksesta, on poliisin viipymättä päätettävä, pidetäänkö

väliaikainen ajokielto voimassa. Päätöksen tekee kuulustelun yhteydessä tai sen jälkeen epäillyn rikoksen tutkinnanjohtaja tai muu tehtävään oikeutettu.

Tässä tapauksessa ylikonstaapeli oli katsonut, että väliaikaisen ajokiellon edellytykset olivat täyttyneet. Tämä päätös oli edellä kerrotusti perustunut huumeepikatestin tuloksen lisäksi myös muihin seikkoihin. Tutkinnassa oli seuraavana päivänä päädytty toiseen lopputulemaan väliaikaisen ajokiellon voimassa pitämisestä.

Ajokorttilaki jättää soveltajalleen harkintavaltaa. Korostan erityisesti sitä, että väliaikaisen ajokiellon kynnys on ajokorttilain 70 §:n tilanteessa ”syytä epäillä rattijuopumusta” kun taas lain 72 §:ssä rattijuopumukseen syyllistymisen tulee olla ”todennäköistä”. Katsonkin, että käytettävissä olevan selvityksen perusteella ei ole aihetta epäillä, että väliaikaisesta ajokiellosta päätettäessä olisi ylitetty lain antama harkintavalta tai käytetty sitä väärin.

Käsitykseni mukaan ylikonstaapelin olisi kuitenkin ennen väliaikaisen ajokieltopäätöksen syöttämistä ATJ-järjestelmään tullut varmistua, että se oli annettu tiedoksi kantelijalle. Toisaalta tutkinnasta olisi pitänyt ilmoittaa ylikonstaapelille, että olikin päädytty siihen, ettei hänen laatimaansa päätöstä ollutkaan annettu tiedoksi kantelijalle. Tätä mieltä on ollut myös poliisipäällikkö lausunnossaan.

Näistä virheistä johtuen ATJ-järjestelmässä oli virheellinen tieto siitä, että kantelija olisi ajokiellossa, kun poliisipartio pysäytti hänet 7.3.2018. Katson, että partio on voinut luottaa tähän rekisteriin, eikä ole ollut moitittavaa, että kantelijan ajokortti tuolloin otettiin poliisin haltuun.

Totean, että väliaikaisen ajokiellon määräämiselle olisi sinänsä ollut perusteet 7.3.2018 lähtien, koska tuona päivänä poliisilaitos oli saanut tulokset 10.2.2018 otetuista verikokeista. Kantelijan olikin kutsuttu muun muassa tätä varten kuulusteluun 9.3.2018, mutta hän ei saapunut poliisi-asemalle ennen kuin 24.3.2018, jolloin hänelle annettiin tiedoksi päätös väliaikaisesta ajokiellostä.

On hyvin ymmärrettävää, että kantelija on ollut epätietoinen ajo-oikeudestaan ja tyytymätön poliisin toimintaan. Edellä mainittujen virheiden johdosta hänen ajokorttinsa on ollut poliisin hallussa 7.–24.3.2018 ilman, että asiassa olisi tehty päätöstä väliaikaista ajokiellosta. Tuon saman ajan hän on voinut perustellusti olla siinä käsityksessä, että hän on ajokiellossa, vaikka näin ei asianlaita siis ollut.

Poliisilaitos on ilmoittanut, että kantelijan tapauksesta on laadittu kooste, joka on jaettu laajasti poliisilaitoksen yksiköihin ja siihen on vastaisen varalta kiinnitetty esimiesten huomiota. ATJ-järjestelmän virheelliset merkinnät on myös ilmoitettu korjatuiksi. Nämä toimenpiteet ovatkin olleet hyvin perusteltuja.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella pidän riittävänä, että kiinnitän ylikonstaapelin ja poliisilaitoksen huomiota tapahtuneisiin virheisiin.

3.2.2 Muut asiat

Ylikonstaapeli on kiistänyt kantelijan kertomuksen epäasiallisesta käytöksestä. Totean, että oikeusasiamiehen on toimivaltansa puitteissa mahdollista puuttua viranomaisen menettelyyn vain, jos käytettävissä oleva aineisto antaa siihen riittävät perusteet. Nyt ei ole ilmennyt perusteita sen tueksi, että voisin kyseenalaistaa tässä asiassa virkavastuulla annetut selvitykset siltä osin kuin ne ovat ristiriidassa kantelijan kertoman kanssa. Ei olekaan osoitettu, että ylikonstaapeli olisi käyttäytynyt epäasiallisesti.

Mitä sitten tulee poliisivankilan olosuhteisiin, niin käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että tältä osin asiassa ei ole ilmennyt aiheutta epäillä virheellistä menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.1 esittämäni käsityksen virheellisestä menettelystä ylikonstaapelin ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni ylikonstaapelille ja poliisilaitokselle.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aiheutta.